

OBWIESZCZENIE MARSZAŁKA SEJMU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

z dnia 18 stycznia 2002 r.

w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin.

1. Na podstawie art. 16 ust. 1 zdanie pierwsze ustawy z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych (Dz. U. Nr 62, poz. 718 i z 2001 r. Nr 46, poz. 499) ogłasza się w załączniku do niniejszego obwieszczenia jednolity tekst ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (Dz. U. z 1994 r. Nr 10, poz. 36), z uwzględnieniem zmian wprowadzonych:

- 1) ustawą z dnia 1 grudnia 1994 r. o zasiłkach rodzinnych i pielęgnacyjnych (Dz. U. z 1995 r. Nr 4, poz. 17),
- 2) ustawą z dnia 30 listopada 1995 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (Dz. U. z 1996 r. Nr 1, poz. 1),
- 3) ustawą z dnia 6 lutego 1997 r. o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym (Dz. U. Nr 28, poz. 153),
- 4) ustawą z dnia 4 września 1997 r. o dyscyplinie wojskowej (Dz. U. Nr 141, poz. 944 i Nr 160, poz. 1083),
- 5) ustawą z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. Nr 162, poz. 1118 i z 1999 r. Nr 106, poz. 1215),
- 6) ustawą z dnia 8 grudnia 2000 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin oraz ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Urzędu Ochrony Państwa, Straży Granicznej, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. Nr 122, poz. 1313),

7) ustawą z dnia 6 lipca 2001 r. o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej, ustawy o odszkodowaniach przysługujących w razie wypadków i chorób pozostających w związku ze służbą w Milicji Obywatelskiej, ustawy o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin, ustawy o uposażeniu żołnierzy, ustawy o Policji, ustawy o Urzędzie Ochrony Państwa, ustawy o Państwowej Straży Pożarnej, ustawy o kontroli skarbowej, ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin, ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Urzędu Ochrony Państwa, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin, ustawy o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, ustawy o Służbie Więziennej oraz ustawy o Inspekcji Celnej (Dz. U. Nr 81, poz. 877)

i zmian wynikających z przepisów ogłoszonych przed dniem wydania jednolitego tekstu.

2. Podany w załączniku do niniejszego obwieszczenia jednolity tekst ustawy nie obejmuje następujących przepisów:

- 1) art. 51 i 52 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (Dz. U. z 1994 r. Nr 10, poz. 36), które stanowią:

„Art. 51. W ustawie z dnia 30 czerwca 1970 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych

(Dz. U. z 1992 r. Nr 8, poz. 31 i Nr 54, poz. 254) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 64 ust. 4 otrzymuje brzmienie:

«4. Zasady przyznawania świadczeń wymienionych w ust. 1—3 normują odrębne przepisy.»,
- 2) w art. 76 w ust. 1 w pkt 1 po wyrazie «wysokości» dodaje się wyrazy «75% podstawy wymiaru».

Art. 52. W ustawie z dnia 20 maja 1976 r. o zakwaterowaniu sił zbrojnych (Dz. U. z 1992 r. Nr 5, poz. 19) w art. 25 wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w ust. 1 kropkę zastępuje się przecinkiem i dodaje się pkt 3 w brzmieniu:

«3) potrąceniu z emerytury lub renty osoby, której przydzielono osobną kwaterę stałą, w wysokości nieprzekraczającej połowy miesięcznego świadczenia, na zasadach określonych w przepisach o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.»,
- 2) w ust. 2 po wyrazie «uposażenia» dodaje się wyrazy «oraz emerytury i renty».”;

2) art. 61 ustawy z dnia 1 grudnia 1994 r. o zasiłkach rodzinnych i pielęgnacyjnych (Dz. U. z 1995 r. Nr 4, poz. 17), który stanowi:

„Art. 61. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 marca 1995 r., z tym że przepisy art. 13 ust. 3—8 wchodzi w życie z dniem 1 marca 1996 r.”;

3) art. 2 ustawy z dnia 30 listopada 1995 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (Dz. U. z 1996 r. Nr 1, poz. 1), który stanowi:

„Art. 2. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.”;

4) art. 172 ustawy z dnia 6 lutego 1997 r. o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym (Dz. U. Nr 28, poz. 153), który stanowi:

„Art. 172. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1999 r., z wyjątkiem art. 167 i 168, które wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.”;

5) art. 131 ustawy z dnia 4 września 1997 r. o dyscyplinie wojskowej (Dz. U. Nr 141, poz. 944 i Nr 160, poz. 1083), który stanowi:

„Art. 131. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 września 1998 r.”;

6) art. 196 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. Nr 162, poz. 1118 i z 1999 r. Nr 106, poz. 1215), który stanowi:

„Art. 196. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1999 r., z tym że art. 182 wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2004 r.”;

7) art. 3 i 4 ustawy z dnia 8 grudnia 2000 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin oraz ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Urzędu Ochrony Państwa, Straży Granicznej, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. Nr 122, poz. 1313), które stanowią:

„Art. 3. 1. Do emerytur i rent podlegających ograniczeniu w związku z osiągnięciem przychodów w 2000 r. stosuje się odpowiednio przepisy art. 40 ustawy, o której mowa w art. 1, oraz art. 41 ustawy, o której mowa w art. 2, w brzmieniu obowiązującym przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy.

2. Za przychód, o którym mowa w ust. 1, uważa się przychód w rozumieniu ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. Nr 162, poz. 1118, z 1999 r. Nr 38, poz. 360, Nr 70, poz. 774, Nr 72, poz. 801 i 802 i Nr 106, poz. 1215 oraz z 2000 r. Nr 2, poz. 26, Nr 9, poz. 118, Nr 19, poz. 238, Nr 56, poz. 678 i Nr 84, poz. 948), pomniejszony o płacone przez ubezpieczonego składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe.

Art. 4. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2001 r.”;

8) art. 15 i 16 ustawy z dnia 6 lipca 2001 r. o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej, ustawy o odszkodowaniach przysługujących w razie wypadków i chorób pozostających w związku ze służbą w Milicji Obywatelskiej, ustawy o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin, ustawy o uposażeniu żołnierzy, ustawy o Policji, ustawy o Urzędzie Ochrony Państwa, ustawy o Państwowej Straży Pożarnej, ustawy o kontroli skarbowej, ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin, ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Urzędu Ochrony Państwa, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin, ustawy o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, ustawy o Służbie Więziennej oraz ustawy o Inspekcji Celnej (Dz. U. Nr 81, poz. 877), które stanowią:

„Art. 15. Akty wydane na podstawie upoważnień ustawowych zmienianych niniejszą ustawą zachowują moc do czasu ich zastąpienia przez akty wydane na podstawie niniejszej ustawy.

Art. 16. Ustawa wchodzi w życie po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem art. 11, który wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.”

Marszałek Sejmu: *M. Borowski*

Załącznik do obwieszczenia Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 18 stycznia 2002 r. (poz. 108)

USTAWA

z dnia 10 grudnia 1993 r.

o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin.

DZIAŁ I

Przepisy ogólne

Art. 1. Żołnierzom zwolnionym z zawodowej służby wojskowej przysługuje z budżetu państwa, na zasadach określonych w ustawie, zaopatrzenie emerytalne z tytułu wysługi lat lub w razie całkowitej niezdolności do służby, a członkom ich rodzin — w razie śmierci żywiciela.

Art. 2. W ramach zaopatrzenia emerytalnego przysługują na zasadach określonych w ustawie:

- 1) świadczenia pieniężne:
 - a) emerytura wojskowa,
 - b) wojskowa renta inwalidzka,
 - c) wojskowa renta rodzinna,
 - d) dodatki do emerytury lub renty,
 - e) zasiłek pogrzebowy,
- 2) inne świadczenia i uprawnienia:
 - a)¹⁾ świadczenia lecznicze,
 - b) świadczenia socjalne,
 - c) prawo do umieszczenia w domu emeryta wojskowego.

Art. 3. 1. Użyte w ustawie bez bliższego określenia pojęcia oznaczają:

- 1) emerytura — emeryturę wojskową,
- 2) emeryt — emeryta wojskowego,
- 3) renta inwalidzka — wojskową rentę inwalidzką,
- 4) renta rodzinna — wojskową rentę rodzinną,
- 5) rencista — rencistę wojskowego,
- 6) renta — wojskową rentę inwalidzką lub wojskową rentę rodzinną,
- 7) wysługa emerytalna — okresy służby wojskowej w Wojsku Polskim i im równorzędne, łącznie z okresami, o których mowa w art. 14 i 16,

¹⁾ Utracił moc, zgodnie z art. 170 pkt 26 ustawy z dnia 6 lutego 1997 r. o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym (Dz. U. Nr 28, poz. 153), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 1999 r., w zakresie uregulowanym tą ustawą.

8) uposażenie — uposażenie zasadnicze wraz z dodatkami o charakterze stałym i nagrodą roczną lub premią, należne żołnierzowi stosownie do przepisów o uposażeniu żołnierzy,

9) najniższa emerytura lub renta — kwotę najniższej emerytury lub renty wynikającą z przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin²⁾,

10) okresy składkowe i nieskładkowe — okresy uregulowane w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin²⁾.

2. Emerytem wojskowym jest żołnierz zwolniony z zawodowej służby wojskowej, który ma ustalone prawo do emerytury wojskowej.

3. Rencistą wojskowym jest żołnierz zwolniony z zawodowej służby wojskowej, który ma ustalone prawo do wojskowej renty inwalidzkiej.

Art. 4. Okresy służby żołnierzy, którzy nie nabywają prawa do zaopatrzenia emerytalnego na podstawie ustawy, oraz służby określonej w art. 13 ust. 2 uważa się za okresy składkowe w myśl przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin²⁾.

Art. 5. Podstawę wymiaru emerytury lub renty inwalidzkiej stanowi uposażenie należne żołnierzowi na ostatnio zajmowanym stanowisku służbowym.

Art. 6.³⁾ Emerytury i renty podlegają waloryzacji na zasadach i w terminach przewidzianych w przepisach o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Art. 7. W razie zbiegu prawa do emerytury lub renty przewidzianych w niniejszej ustawie z prawem do emerytury lub renty przewidzianych w innych przepisach, jeżeli przepisy szczególne nie stanowią inaczej, wypłaca się świadczenie wyższe lub wybrane przez osobę uprawnioną. Wybór emerytury lub renty przewidzianych w innych przepisach nie pozbawia osoby uprawnionej innych świadczeń i uprawnień przysługujących emerytom lub rencistom wojskowym.

²⁾ Obecnie: przepisów o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych stosownie do art. 192 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. Nr 162, poz. 1118), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 1999 r.

³⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 159 pkt 1 ustawy, o której mowa w przypisie 2.

Art. 8. 1. Żołnierzom oraz członkom rodzin pozostałym po zmarłych żołnierzach, jeżeli osoby te wskutek szczególnych okoliczności nie nabyły prawa do zaopatrzenia emerytalnego przewidzianego w ustawie, Minister Obrony Narodowej może przyznać, w drodze wyjątku, zaopatrzenie emerytalne w wysokości nieprzekraczającej odpowiednich świadczeń przewidzianych w ustawie.

2. Członkom rodzin pozostałym po osobach, którym przyznano emeryturę lub rentę inwalidzką na podstawie ust. 1, organ emerytalny przyznaje rentę rodzinną na ich wniosek, jeżeli spełniają warunki określone w ustawie.

3. Minister Obrony Narodowej przedstawia Prezesowi Rady Ministrów, w terminie do dnia 15 stycznia każdego roku, informację o świadczeniach przyznanych w drodze wyjątku w roku poprzednim.

Art. 9. Do zaopatrzenia emerytalnego żołnierzy oraz uprawnionych członków ich rodzin stosuje się odpowiednio przepisy *o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin*²⁾ w zakresie wypłaty świadczeń osobom uprawnionym do rent z instytucji zagranicznych.

Art. 10. Prawo do zaopatrzenia emerytalnego na podstawie ustawy nie przysługuje żołnierzowi, który został skazany prawomocnym wyrokiem sądu na karę dodatkową pozbawienia praw publicznych lub na karę degradacji za przestępstwo, które zostało popełnione przed zwolnieniem ze służby.

Art. 11. W sprawach nieuregulowanych w ustawie stosuje się przepisy *o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin*²⁾, Kodeksu postępowania administracyjnego oraz przepisy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

DZIAŁ II

Świadczenia pieniężne

Rozdział 1

Emerytura wojskowa

Art. 12. Emerytura wojskowa przysługuje żołnierzowi zwolnionemu z zawodowej służby wojskowej, który w dniu zwolnienia z tej służby posiada 15 lat służby wojskowej w Wojsku Polskim.

Art. 13. 1. Jako równorzędne ze służbą wojskową w Wojsku Polskim traktuje się:

- 1) przypadające w czasie od dnia 1 września 1939 r. okresy:
 - a) działalności w ruchu oporu, z wyłączeniem tajnego nauczania,
 - b) służby w armiach sojuszniczych,
 - c) pobytu w niewoli lub w obozach dla internowanych żołnierzy,
- 2) okresy służby uwzględniane przy ustalaniu prawa do emerytury policyjnej.

2. Nie traktuje się jako służby w Wojsku Polskim służby w latach 1944—1956 w Informacji Wojskowej, sądownictwie wojskowym i w prokuraturze wojskowej, jeżeli emerytowi udowodniono w trybie postępowania karnego lub dyscyplinarnego stosowanie represji wobec osób podejrzanych lub skazanych za działalność podjętą na rzecz suwerenności i niepodległości Polski.

3. Postępowanie w sprawach, o których mowa w ust. 2, należy do właściwości *Głównej Komisji Badania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu — Instytutu Pamięci Narodowej*⁴⁾. O dokonanych ustaleniach *Komisja*⁴⁾ powiadamia właściwy wojskowy organ emerytalny.

Art. 14.⁵⁾ 1. Emerytowi, który po zwolnieniu ze służby był zatrudniony przed dniem 1 stycznia 1999 r. w wymiarze czasu pracy nie niższym niż połowa pełnego wymiaru czasu pracy lub po dniu 31 grudnia 1998 r. podlegał ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, dolicza się na jego wniosek do wystugi emerytalnej okres tego zatrudnienia lub okres opłacania składek na te ubezpieczenia, jeżeli:

- 1) jego emerytura wynosi mniej niż 75% podstawy jej wymiaru oraz
- 2) ukończył 55 lat życia — mężczyzna i 50 lat życia — kobieta albo stał się inwalidą.

2. Okresy zatrudnienia, o których mowa w ust. 1, przypadające przed dniem 1 stycznia 1999 r. dolicza się do wystugi emerytalnej po odpowiednim ich przeliczeniu na okres zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy.

3. Za każdy rok okresu zatrudnienia lub ubezpieczenia zaliczonego do wystugi emerytalnej w myśl ust. 1 emeryturę zwiększa się o 1,3% podstawy jej wymiaru.

4. Ponowne ustalenie wysokości emerytury poprzez doliczenie nieuwzględnionych dotychczas w wymiarze świadczenia okresów zatrudnienia lub ubezpieczenia następuje z uwzględnieniem pełnych miesięcy na wniosek zgłoszony nie wcześniej niż po zakończeniu kwartału kalendarzowego, jeżeli emeryt pozostaje w ubezpieczeniu, chyba że w kwartale kalendarzowym ustało ubezpieczenie.

⁴⁾ Obecnie: Instytutu Pamięci Narodowej — Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, stosownie do art. 72 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej — Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz. U. Nr 155, poz. 1016), która weszła w życie z dniem 19 stycznia 1999 r.

⁵⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2000 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin oraz ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Urzędu Ochrony Państwa, Straży Granicznej, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. Nr 122, poz. 1313), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 2001 r.

Art. 15. 1. Emerytura wynosi 40% podstawy jej wymiaru za 15 lat służby wojskowej i wzrasta o:

- 1) 2,6% podstawy wymiaru — za każdy dalszy rok tej służby oraz nie więcej niż za trzy lata okresów składkowych poprzedzających służbę,
- 2) 1,3% podstawy wymiaru — za każdy rok okresów składkowych ponad trzyletni okres składkowy, o których mowa w pkt 1,
- 3) 0,7% podstawy wymiaru — za każdy rok okresów nieskładkowych poprzedzających służbę.

2. Emeryturę podwyższa się o:

- 1) 2% podstawy wymiaru za każdy rok służby pełnionej bezpośrednio:
 - a) w składzie personelu latającego na samolotach naddźwiękowych,
 - b) w składzie załóg okrętów podwodnych,
 - c) w charakterze nurków i płetwonurków,
 - d) w zwalczaniu fizycznym terroryzmu,
- 2) 1% podstawy wymiaru za każdy rok służby pełnionej bezpośrednio:
 - a) w składzie personelu latającego na pozostałych samolotach i śmigłowcach,
 - b) w składzie załóg nawodnych wojskowych jednostek pływających,
 - c) w charakterze skoczków spadochronowych i saperów,
 - d) w służbie wywiadowczej za granicą,
 - e) w oddziałach specjalnych.

3. Emeryturę podwyższa się o 0,5% podstawy wymiaru za każdy rozpoczęty miesiąc pełnienia służby na froncie w czasie wojny lub w strefie działań wojennych.

4. Emeryturę podwyższa się o 15% podstawy wymiaru emerytowi, którego inwalidztwo pozostaje w związku ze służbą.

5. Przy ustalaniu prawa do emerytury i obliczaniu jej wysokości okresy, o których mowa w ust. 1 i 2, ustala się z uwzględnieniem pełnych miesięcy.

6. Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe warunki podwyższania emerytury, o których mowa w ust. 2 i 3.

Art. 16. 1. Żołnierzom, którzy spełniają warunki określone odpowiednio w art. 12, zalicza się do wystąpienia emerytalnej posiadane przed powołaniem do zawodowej służby wojskowej okresy składkowe i nieskładkowe w rozumieniu przepisów *o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin*²⁾.

2.⁶⁾ Do wystąpienia emerytalnej zalicza się również okresy pozbawienia wolności i odbywania kary pozbawienia wolności oraz kary aresztu wojskowego, w przypadku gdy żołnierz został uniewinniony albo postępowanie karne zostało umorzone, w tym również warunkowo, a także okresy, w czasie których żołnierz nie pełnił służby wskutek wymierzonej mu kary dyscyplinarnej usunięcia z zawodowej służby wojskowej — jeżeli następnie została ona uchylona.

Art. 17. W razie zbiegu prawa do podwyższenia emerytury z kilku tytułów za ten sam okres, podwyższenie przysługuje tylko z jednego tytułu; nie dotyczy to podwyższenia, o którym mowa w art. 15 ust. 4.

Art. 18. 1.⁷⁾ Kwota emerytury bez uwzględnienia dodatków: pielęgnacyjnego, dla sierot zupełnych, kombatanckiego i za tajne nauczanie nie może przekraczać 75% podstawy wymiaru emerytury.

2. Kwota emerytury lub renty bez uwzględnienia dodatków, o których mowa w ust. 1, nie może być niższa od kwoty najniższej emerytury lub renty.

Rozdział 2

Renta inwalidzka

Art. 19. Renta inwalidzka przysługuje żołnierzowi zwolnionemu z zawodowej służby wojskowej, który stał się inwalidą wskutek stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu:

- 1) w czasie pełnienia służby albo
- 2) w ciągu 18 miesięcy po zwolnieniu ze służby, jeżeli inwalidztwo jest następstwem urazów doznanych w czasie pełnienia służby lub chorób powstałych w tym czasie,
- 3) w ciągu 3 lat po zwolnieniu ze służby wojskowej, jeżeli inwalidztwo jest następstwem wypadku pozostającego w związku z pełnieniem czynnej służby wojskowej albo choroby powstałej w związku ze szczególnymi właściwościami lub warunkami służby wojskowej.

Art. 20. 1. Ustala się trzy grupy inwalidztwa żołnierzy całkowicie niezdolnych do służby:

- 1) I grupę — obejmującą całkowicie niezdolnych do pracy,
- 2) II grupę — obejmującą częściowo niezdolnych do pracy,
- 3) III grupę — obejmującą zdolnych do pracy.

⁶⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 125 ustawy z dnia 4 września 1997 r. o dyscyplinie wojskowej (Dz. U. Nr 141, poz. 944 i Nr 160, poz. 1083), która weszła w życie z dniem 1 września 1998 r.

⁷⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 56 pkt 1 ustawy z dnia 1 grudnia 1994 r. o zasiłkach rodzinnych i pielęgnacyjnych (Dz. U. z 1995 r. Nr 4, poz. 17), która weszła w życie z dniem 1 marca 1995 r.

2. W zależności od przyczyny powstania inwalidztwa pozostaje ono w związku lub nie pozostaje w związku ze służbą.

3. Inwalidztwo pozostaje w związku ze służbą, gdy powstało wskutek:

- 1) zranienia, kontuzji lub innych obrażeń doznanych w czasie wykonywania obowiązków służbowych,
- 2) wypadku pozostającego w związku z wykonywaniem obowiązków służbowych,
- 3) chorób zakaźnych panujących w miejscu służbowego pobytu żołnierza,
- 4) chorób powstałych w związku ze szczególnymi właściwościami lub warunkami służby,
- 5) chorób i schorzeń, które istniały przed powołaniem do służby, lecz uległy pogorszeniu lub ujawniły się w czasie trwania służby wskutek szczególnych właściwości lub warunków służby na określonych stanowiskach.

4.⁸⁾ Minister Obrony Narodowej, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zdrowia i ministrem właściwym do spraw zabezpieczenia społecznego, określi, w drodze rozporządzenia, wykazy chorób i schorzeń, o których mowa w ust. 3 pkt 4 i 5, oraz właściwości i warunki służby powodujące ich ujawnienie lub pogorszenie stanu zdrowia, z uwzględnieniem w szczególności rodzaju schorzeń, rodzaju pełnionej służby mającej wpływ na stan zdrowia żołnierza, dokumentacji potwierdzającej istnienie schorzenia oraz jego związku z rodzajem wykonywanych obowiązków służbowych.

5. Inwalidztwo nie pozostaje w związku ze służbą, jeżeli:

- 1) powstało z innych przyczyn niż określone w ust. 3,
- 2) jest następstwem wypadku lub choroby, których wyłączną przyczyną było udowodnione przez jednostkę wojskową umyślne lub rażąco niedbałe działanie albo zaniechanie żołnierza naruszające obowiązujące przepisy lub rozkazy, jeżeli jego przełożeni zapewnili warunki odpowiadające tym przepisom i rozkazom i sprawowali we właściwy spo-

sób nadzór nad ich przestrzeganiem, a żołnierz posiadał potrzebne umiejętności do wykonywania określonych czynności i rozkazów i był należycie przeszkolony w zakresie ich znajomości,

- 3) jest następstwem wypadku, którego wyłączną przyczyną było zachowanie się żołnierza spowodowane nadużyciem alkoholu,
- 4) zranienie, kontuzja, obrażenia lub choroba zostały spowodowane przez żołnierza rozmyślnie.

Art. 21. 1. O inwalidztwie żołnierzy i związku tego inwalidztwa lub śmierci ze służbą wojskową orzekają wojskowe komisje lekarskie.

2. Orzeczenie wojskowej komisji lekarskiej wraz z uzasadnieniem doręcza się zainteresowanemu oraz właściwemu organowi emerytalnemu.

3. Od orzeczenia komisji lekarskiej przysługuje zainteresowanemu oraz organowi emerytalnemu odwołanie do komisji lekarskiej wyższego stopnia, w terminie 14 dni od dnia doręczenia orzeczenia.

4. Minister Obrony Narodowej w porozumieniu z *Ministrami Zdrowia i Opieki Społecznej*⁹⁾ oraz *Pracy i Polityki Socjalnej*¹⁰⁾ określi, w drodze rozporządzenia, zasady orzekania o inwalidztwie żołnierzy, emerytów i rencistów, tryb postępowania i właściwość komisji lekarskich w tych sprawach, a także sposób przeprowadzania kontrolnych badań lekarskich oraz wzywania inwalidów na te badania.

Art. 22. 1. Renta inwalidzka wynosi dla inwalidów zaliczonych do:

- 1) I grupy — 80%,
- 2) II grupy — 70%,
- 3) III grupy — 40%

— podstawy wymiaru.

2. Rentę inwalidzką zwiększa się o 10% podstawy wymiaru inwalidom, których inwalidztwo powstało wskutek wypadku pozostającego w związku ze służbą lub wskutek choroby powstałej w związku ze szczególnymi właściwościami bądź warunkami tej służby, z tytułu których przysługują świadczenia odszkodowawcze.

⁸⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 9 pkt 1 ustawy z dnia 6 lipca 2001 r. o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej, ustawy o odszkodowaniach przysługujących w razie wypadków i chorób pozostających w związku ze służbą w Milicji Obywatelskiej, ustawy o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin, ustawy o uposażeniu żołnierzy, ustawy o Policji, ustawy o Urzędzie Ochrony Państwa, ustawy o Państwowej Straży Pożarnej, ustawy o kontroli skarbowej, ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin, ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Urzędu Ochrony Państwa, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin, ustawy o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, ustawy o Służbie Więziennej oraz ustawy o Inspekcji Celnej (Dz. U. Nr 81, poz. 877), która weszła w życie z dniem 8 listopada 2001 r.

⁹⁾ Obecnie: ministrem właściwym do spraw zdrowia, stosownie do art. 4 ust. 1 i art. 5 pkt 28 ustawy z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 1999 r. Nr 82, poz. 928, z 2000 r. Nr 12, poz. 136, Nr 43, poz. 489, Nr 48, poz. 550, Nr 62, poz. 718, Nr 70, poz. 816, Nr 73, poz. 852, Nr 109, poz. 1158 i Nr 122, poz. 1314 i 1321 oraz z 2001 r. Nr 3, poz. 18, Nr 5, poz. 43 i 44, Nr 42, poz. 475, Nr 63, poz. 634, Nr 73, poz. 761, Nr 76, poz. 811, Nr 87, poz. 954, Nr 102, poz. 1116, Nr 113, poz. 1207, Nr 115, poz. 1229, Nr 123, poz. 1353, Nr 125, poz. 1371, Nr 126, poz. 1382, Nr 129, poz. 1441, Nr 130, poz. 1450 i Nr 154, poz. 1800), która weszła w życie z dniem 1 kwietnia 1999 r.

¹⁰⁾ Obecnie: ministrem właściwym do spraw zabezpieczenia społecznego, stosownie do art. 4 ust. 1, art. 5 pkt 26 i art. 31 ustawy, o której mowa w przypisie 9.

Rozdział 3

Renta rodzinna

Art. 23. 1. Renta rodzinna przysługuje uprawnionym członkom rodziny:

- 1) żołnierza zmarłego albo zaginionego w czasie pełnienia służby,
- 2) żołnierza zmarłego w ciągu 18 miesięcy po zwolnieniu ze służby, jeżeli śmierć nastąpiła wskutek urazów doznanych w czasie pełnienia służby lub chorób powstałych w tym czasie, albo w ciągu 3 lat po zwolnieniu ze służby wojskowej, jeżeli śmierć nastąpiła wskutek wypadku pozostającego w związku z pełnieniem czynnej służby wojskowej albo choroby powstałej w związku ze szczególnymi właściwościami lub warunkami służby wojskowej,
- 3) zmarłego emeryta lub rencisty wojskowego.

2. Za uprawnionych członków rodziny zmarłego emeryta lub rencisty wojskowego uważa się również członków rodziny żołnierza zmarłego po zwolnieniu ze służby, jeżeli w dniu śmierci spełniał on warunki wymagane do uzyskania emerytury lub renty inwalidzkiej, chociażby jego prawo do zaopatrzenia nie zostało jeszcze ustalone.

Art. 24. Renta rodzinna przysługuje na zasadach i w wysokości określonych w przepisach *o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin*²⁾, z tym że:

- 1) w razie śmierci albo zaginięcia żołnierza rentę rodzinną wymierza się od renty inwalidzkiej I grupy, jaka przysługiwałaby temu żołnierzowi w dniu śmierci albo zaginięcia, bez uwzględnienia dodatku pielęgnacyjnego; przepis art. 22 ust. 2 stosuje się odpowiednio,
- 2) o niezdolności do pracy i stopniu tej niezdolności uprawnionych członków rodziny orzeka *komisja do spraw inwalidztwa i zatrudnienia*¹⁾, określona w przepisach *o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin*²⁾.

Rozdział 4

Dodatki do emerytur i rent oraz zasiłek pogrzebowy

Art. 25. 1. Do emerytury lub renty przysługują dodatki:

- 1) (skreślony),¹²⁾
- 2) pielęgnacyjny,
- 3) dla sierot zupełnych,

¹⁾ Obecnie: lekarz orzecznik Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, stosownie do art. 10 ust. 4 ustawy z dnia 28 czerwca 1996 r. o zmianie niektórych ustaw o zaopatrzeniu emerytalnym i o ubezpieczeniu społecznym (Dz. U. Nr 100, poz. 461), która weszła w życie z dniem 1 września 1997 r.

²⁾ Przez art. 56 pkt 2 lit. a) ustawy, o której mowa w przypisie 7.

- 4) kombatancki,
- 5) za tajne nauczanie.

2. (skreślony).¹³⁾

3. Dodatek pielęgnacyjny i dodatek dla sierot zupełnych przysługują na zasadach i w wysokości określonych w przepisach *o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin*²⁾.

4. Dodatek kombatancki przysługuje na zasadach i w wysokości określonych w przepisach o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego.

5. Dodatek za tajne nauczanie przysługuje na zasadach i w wysokości określonych w odrębnej ustawie.

6. Do emerytur i rent, poza dodatkami wymienionymi w ustawie, nie przysługują żadne inne dodatki, wzrosty ani zwiększenia.

Art. 26. Zasiłek pogrzebowy przysługuje w wysokości i na zasadach określonych w przepisach *o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin*²⁾.

DZIAŁ III

Inne świadczenia i uprawnienia

Art. 27.¹⁴⁾ 1. Osobom uprawnionym do zaopatrzenia emerytalnego oraz członkom ich rodzin przysługuje prawo do świadczeń socjalnych.

2. Tworzy się fundusz socjalny z corocznego odpisu w wysokości 0,5% rocznych środków planowanych na emerytury i renty, z przeznaczeniem na finansowanie świadczeń socjalnych. Środki funduszu niewykorzystane w danym roku kalendarzowym przechodzą na rok następny.

3. Organem właściwym w sprawach tworzenia funduszu socjalnego oraz przyznawania świadczeń socjalnych jest wojskowy organ emerytalny.

4. Minister Obrony Narodowej określi, w drodze rozporządzenia, zakres, szczegółowe zasady i tryb korzystania ze świadczeń socjalnych przez osoby uprawnione do zaopatrzenia emerytalnego oraz członków ich rodzin.

Art. 28.¹⁾ 1. Osobom uprawnionym do wojskowego zaopatrzenia emerytalnego oraz członkom ich rodzin przysługuje prawo do bezpłatnych świadczeń leczniczych, położniczych i rehabilitacyjnych oraz zaopatrzenia w protezy ortopedyczne i środki pomocnicze z woj-

¹³⁾ Przez art. 56 pkt 2 lit. b) ustawy, o której mowa w przypisie 7.

¹⁴⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 ustawy z dnia 30 listopada 1995 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (Dz. U. z 1996 r. Nr 1, poz. 1), która weszła w życie z dniem 19 stycznia 1996 r.

skowej lub społecznej służby zdrowia albo służby zdrowia podległej Ministrowi Spraw Wewnętrznych¹⁵⁾.

2. Zaopatrzenie w leki oraz w artykuły sanitarne przysługuje na zasadach i w zakresie określonych w odrębnej ustawie.

3. Minister Obrony Narodowej w porozumieniu z Ministrami Zdrowia i Opieki Społecznej⁹⁾ oraz Spraw Wewnętrznych¹⁵⁾ określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady i tryb udzielania świadczeń, o których mowa w ust. 1.

Art. 29. Osoby uprawnione do wojskowego zaopatrzenia emerytalnego oraz członkowie ich rodzin mają prawo do umieszczenia w domu emeryta wojskowego na zasadach określonych, w drodze rozporządzenia, przez Ministra Obrony Narodowej.

Art. 30. Świadczenia i uprawnienia przewidziane w przepisach tego działu przysługują również osobom pobierającym emeryturę lub rentę na podstawie innych przepisów, jeżeli ustalono im prawo do emerytury lub renty przewidzianej w niniejszej ustawie.

DZIAŁ IV

Ustalanie prawa do zaopatrzenia emerytalnego

Art. 31. 1. Prawo do zaopatrzenia emerytalnego i wysokość świadczeń pieniężnych z tytułu tego zaopatrzenia ustala w formie decyzji wojskowy organ emerytalny.

2. Decyzję, o której mowa w ust. 1, doręcza się zainteresowanemu na piśmie wraz z uzasadnieniem oraz pouczeniem.

3. Postępowanie w sprawie ustalenia prawa do zaopatrzenia emerytalnego wszczyna się z urzędu lub na wniosek zainteresowanego; powinno ono być zakończone nie później niż w terminie 60 dni od dnia zgłoszenia wniosku albo powstania obowiązku wszczęcia postępowania z urzędu.

4. Od decyzji, o której mowa w ust. 1, przysługuje zainteresowanemu odwołanie do właściwego sądu, według zasad określonych w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego.

5. Odwołanie do sądu przysługuje również w przypadku niewydania przez organ emerytalny decyzji w terminie określonym w ust. 3.

6. Jeżeli prawo do świadczenia pieniężnego zostało udowodnione, lecz wydanie decyzji ulega zwłóce z powodu niemożności ustalenia wysokości świadczenia lub innych okoliczności, organ emerytalny przyznaje osobie uprawnionej świadczenie w kwocie zaliczkowej.

Art. 32. Prawo do świadczeń pieniężnych z tytułu zaopatrzenia emerytalnego lub ich wysokość ulega ponownemu ustaleniu na wniosek osoby zainteresowanej albo z urzędu, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji w tej sprawie zostaną przedstawione nowe dowody lub ujawnione nowe okoliczności, które mają wpływ na prawo do świadczeń albo ich wysokość.

Art. 33. 1. W celu ustalenia okoliczności mających wpływ na prawo do świadczeń pieniężnych z tytułu zaopatrzenia emerytalnego lub ich wysokość oraz na wyplatę albo wstrzymanie tych świadczeń, organ emerytalny może:

- 1) wzywać i przesłuchiwać zainteresowanych, świadków oraz zwracać się do biegłych o wydanie opinii i do innych organów o dokonanie czynności związanych z toczącym się postępowaniem,
- 2) żądać od osób zgłaszających wnioski o świadczenia, przedstawiania dowodów uzasadniających prawo do świadczeń i ich wysokość,
- 3) żądać od osób uprawnionych do świadczeń przedstawiania dowodów uzasadniających dalsze istnienie prawa do tych świadczeń oraz zawiadamiania o okolicznościach mających wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość albo na wstrzymanie wyplaty tych świadczeń,
- 4) kierować osoby wymienione w pkt 2 i 3 do komisji lekarskich w celu stwierdzenia stopnia ich zdolności do pracy i służby oraz konieczności zapewnienia opieki innej osoby, a w sprawach rent rodzinnych — odpowiednio do komisji do spraw inwalidztwa i zatrudnienia¹¹⁾.

2. Osoby, o których mowa w ust. 1, są obowiązane uczynić zadość żądaniu organu emerytalnego przez zgłoszenie się na wezwanie, złożenie zeznań, przedstawienie wymaganych dowodów lub poddanie się badaniom lekarskim.

3. Jeżeli osoba, o której mowa w ust. 1 pkt 4, bez uzasadnionej przyczyny nie uczyni zadość żądaniu organu emerytalnego, organ ten wydaje decyzję na podstawie zebranych dowodów.

Art. 34. 1. Jeżeli wskutek niewykonania lub nienależytego wykonania przez organ podległy Ministrowi Obrony Narodowej obowiązków wynikających z ustawy osoba uprawniona do świadczeń poniosła szkodę, organ ten jest obowiązany do jej naprawienia stosownie do przepisów prawa cywilnego.

2. Przepisu ust. 1 nie stosuje się, jeżeli emeryt albo rencista udaremnia lub utrudnia przeprowadzenie postępowania określonego w ustawie.

Art. 35. Organy administracji państwowej i samorządu terytorialnego, a także zakłady pracy są obowiązane udzielać organom emerytalnym pomocy i informacji w sprawach świadczeń przewidzianych w ustawie oraz wydawać bezpłatnie, na ich żądanie lub na wniosek osób zainteresowanych, wszelkie dokumenty niezbędne do ustalenia prawa do świadczeń lub ich wysokości.

¹⁵⁾ Obecnie: ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych, stosownie do art. 4 ust. 1 i art. 5 pkt 24 ustawy, o której mowa w przypisie 9.

Art. 36. W sprawach świadczeń przewidzianych w ustawie osoby zainteresowane i organy emerytalne są zwolnione od wszelkich opłat.

Art. 37. Minister Obrony Narodowej określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady postępowania i właściwość organów w sprawach zaopatrzenia emerytalnego żołnierzy oraz uprawnionych członków ich rodzin.

DZIAŁ V

Ustanie prawa do świadczeń oraz zmniejszenie ich wypłaty¹⁶⁾

Art. 38. 1. Prawo do świadczeń ustaje:

- 1) gdy przestanie istnieć którykolwiek z warunków wymaganych do uzyskania prawa do świadczeń,
- 2)¹⁷⁾ w razie powołania albo przyjęcia emeryta lub rencisty do służby wojskowej lub służby w Policji, Urzędzie Ochrony Państwa, Straży Granicznej, Biurze Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej,
- 3) jeżeli osoba pobierająca świadczenie uzależnione od inwalidztwa lub niezdolności do pracy, pomimo skierowania na badania lekarskie, nie poddała się tym badaniom bez uzasadnionej przyczyny,
- 4) w razie śmierci osoby uprawnionej.

2. Prawo do renty rodzinnej po zaginionym żołnierzu ustaje z upływem terminu, w którym może nastąpić uznanie żołnierza za zmarłego. Po uznaniu żołnierza za zmarłego sprawa renty rodzinnej podlega ponownemu rozpoznaniu.

Art. 39. W razie ustania prawa do renty inwalidzkiej z powodu ustania inwalidztwa albo do renty rodzinnej z powodu ustania niezdolności do pracy, prawo do tych rent powstaje ponownie, jeżeli ponowne inwalidztwo lub niezdolność do pracy, z zastrzeżeniem art. 19 pkt 2 i 3 oraz art. 23 ust. 1 pkt 2 i 3, powstało wskutek pogorszenia się stanu zdrowia w następstwie urazów lub chorób, które poprzednio uzasadniały prawo do renty.

Art. 40.¹⁸⁾ 1. W razie osiągnięcia przychodu z tytułu działalności podlegającej obowiązkowi ubezpieczenia społecznego emerytura lub renta inwalidzka ulega zmniejszeniu na zasadach określonych w przepisach art. 104 ust. 1a—6, 8 pkt 1 i 2 oraz ust. 9 i 10 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. Nr 162, poz. 1118, z 1999 r. Nr 38, poz. 360, Nr 70, poz. 774, Nr 72, poz. 801 i 802 i Nr 106, poz. 1215, z 2000 r. Nr 2,

¹⁶⁾ Tytuł działu w brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 2 ustawy, o której mowa w przypisie 5.

¹⁷⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 9 pkt 2 ustawy, o której mowa w przypisie 8.

¹⁸⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 3 ustawy, o której mowa w przypisie 5.

poz. 26, Nr 9, poz. 118, Nr 19, poz. 238, Nr 56, poz. 678 i Nr 84, poz. 948 oraz z 2001 r. Nr 8, poz. 64, Nr 27, poz. 298, Nr 85, poz. 924, Nr 89, poz. 968, Nr 111, poz. 1194 i Nr 154, poz. 1792), z zastrzeżeniem ust. 2 i 3.

2. Przepisy art. 104 ust. 8 pkt 2 ustawy, o której mowa w ust. 1, stosuje się również do renty inwalidzkiej III grupy.

3.¹⁹⁾ W razie osiągnięcia przychodu, określonego w ust. 1, w kwocie przekraczającej 130% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za kwartał kalendarzowy, ostatnio ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego, kwota emerytury lub renty inwalidzkiej ulega zmniejszeniu o 25% jej wysokości.

4. Przepisów ust. 1 i 3 nie stosuje się wobec osób, których emerytura stanowi 75% podstawy jej wymiaru bez uwzględnienia podwyższenia z tytułu inwalidztwa pozostającego w związku ze służbą oraz wobec osób pobierających rentę inwalidzką z tytułu inwalidztwa powstałego wskutek wypadku pozostającego w związku ze służbą lub wskutek choroby powstałej w związku ze szczególnymi właściwościami bądź warunkami służby, z tytułu których przysługują świadczenia odszkodowawcze.

DZIAŁ VI

Wypłata świadczeń

Art. 41. 1. Emeryturę lub rentę wraz z dodatkami, o których mowa w art. 25 ust. 1, wypłaca się:

- 1) za okres od dnia powstania prawa do zaopatrzenia emerytalnego, jeżeli zostało ono ustalone z urzędu,
- 2) za okres od dnia powstania prawa do zaopatrzenia emerytalnego, nie dłuższy jednak niż trzy miesiące kalendarzowe poprzedzające miesiąc, w którym złożono wniosek określony w art. 31 ust. 3, jeżeli prawo do tego zaopatrzenia zostało ustalone na wniosek zainteresowanego.

2. Emerytury lub renty inwalidzkiej oraz dodatków nie wypłaca się za okres, za który żołnierz otrzymał uposażenie przewidziane w ustawie o uposażeniu żołnierzy, chyba że emerytura lub renta byłaby korzystniejsza. W tym przypadku organ emerytalny potrąca z należnej emerytury lub renty inwalidzkiej oraz dodatków kwoty wypłacone z tytułu uposażenia lub świadczenia pieniężnego przysługującego po zwolnieniu ze służby.

Art. 42. W razie zbiegu prawa do emerytury i renty przewidzianej w ustawie, osobie uprawnionej wypłaca się świadczenie wyższe lub przez nią wybrane.

Art. 43. 1. Emerytury i renty wraz z dodatkami, o których mowa w art. 25 ust. 1, wypłacają wojskowe organy emerytalne. Wypłaty dokonuje się miesięcznie w dniu ustalonym jako termin płatności:

¹⁹⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 9 pkt 3 ustawy, o której mowa w przypisie 8.

- 1) na wniosek osoby uprawnionej na jej rachunek w banku,
- 2) do rąk osoby uprawnionej za pośrednictwem:
 - a) poczty,
 - b) innych osób prawnych upoważnionych do prowadzenia działalności w zakresie doręczenia świadczeń.

2. Zasiłek pogrzebowy organ emerytalny wypłaca niezwłocznie po jego przyznaniu.

3. Wydatki na świadczenia pieniężne wraz z odsetkami za opóźnienia w wypłacie świadczeń, koszty obsługi i przekazywania świadczeń oraz inne świadczenia przewidziane w ustawie pokrywa się z budżetu państwa.

Art. 44. 1. Wypłatę emerytury lub renty albo dodatków wstrzymuje się, jeżeli:

- 1) powstaną okoliczności uzasadniające zawieszenie prawa do świadczeń lub ustanie tego prawa,
- 2) okaże się, że:
 - a) wskutek zbiegu prawa do świadczeń osobie uprawnionej przysługuje świadczenie wyższe lub przez nią wybrane,
 - b) świadczenia nie mogą być doręczone z przyczyn niezależnych od organu emerytalnego.

2. Wstrzymanie wypłaty świadczeń pieniężnych następuje poczynając od miesiąca:

- 1) przypadającego po miesiącu, w którym organ emerytalny wydał decyzję w przypadkach, o których mowa w ust. 1 pkt 1 i pkt 2 lit. a),
- 2) za który przysługiwało świadczenie niedoręczone w przypadku, o którym mowa w ust. 1 pkt 2 lit. b).

3. Przepis ust. 2 pkt 1 stosuje się odpowiednio, jeżeli powstaną okoliczności uzasadniające zmniejszenie wysokości świadczeń.

Art. 45. 1. W razie ustania przyczyny powodującej wstrzymanie wypłaty świadczeń, wypłatę wznawia się od miesiąca, w którym ustała ta przyczyna, jednak za okres nie dłuższy niż trzy miesiące kalendarzowe wstecz od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek o wznowienie wypłaty lub wydano decyzję z urzędu, z zastrzeżeniem przepisu ust. 2.

2. Jeżeli wstrzymanie wypłaty świadczeń nastąpiło na skutek błędu organu emerytalnego, wypłatę wznawia się poczynając od miesiąca, w którym ją wstrzymano, jednak za okres nie dłuższy niż trzy lata wstecz, licząc od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek o wznowienie wypłaty lub wydano decyzję z urzędu.

3. Przepisy ust. 1 i 2 stosuje się odpowiednio w razie ponownego ustalenia prawa do świadczeń lub ich wysokości, z tym że w przypadku wznowienia postępo-

wania albo wskutek *rewizji nadzwyczajnej*²⁰⁾ okres trzech miesięcy lub trzech lat liczy się od miesiąca, w którym wniesiono wniosek o wznowienie postępowania lub o złożenie *rewizji nadzwyczajnej*²⁰⁾.

Art. 46. 1. W razie śmierci osoby, która zgłosiła wniosek o świadczenia pieniężne, świadczenia należne jej do dnia śmierci przysługują, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3, małżonkowi i dzieciom, a w razie ich braku — kolejno: wnukom, rodzicom, dziadkom i rodzeństwu. Osoby te mają prawo do udziału w nieukończonym postępowaniu prowadzonym dalej w sprawie tych świadczeń.

2. Świadczenia, o których mowa w ust. 1, wypłaca się:

- 1) małżonkowi lub dzieciom osoby, która zgłosiła wniosek, zamieszkałym z nią w dniu jej śmierci,
- 2) małżonkowi lub dzieciom niespełniającym warunków określonego w pkt 1 albo innym członkom rodziny, o których mowa w ust. 1, jeżeli pozostawali na utrzymaniu osoby, która zgłosiła wniosek o świadczenia, lub osoba ta pozostawała na ich utrzymaniu.

3. Prawo do świadczeń określonych w ust. 1 ustaje w ciągu 12 miesięcy od dnia śmierci osoby, której świadczenia te przysługiwały, chyba że osoba, o której mowa w ust. 1, wystąpi z wnioskiem o dalsze prowadzenie postępowania.

Art. 47. 1.²¹⁾ Osoba uprawniona do zaopatrzenia emerytalnego jest obowiązana zawiadomić właściwy organ emerytalny o podjęciu zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej albo pozarolniczej działalności gospodarczej, o wysokości osiąganego przychodu, o którym mowa w art. 40, oraz o każdorazowej podwyżce wysokości przychodu ponad kwotę określoną w tym artykule i innych okolicznościach powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo ograniczenie ich wysokości.

2.²²⁾ Obowiązki określone w ust. 1 spoczywają odpowiednio na pracodawcy i zleceniodawcy.

3.²³⁾ Urząd skarbowy jest obowiązany zawiadomić właściwy organ emerytalny o podjęciu przez emeryta lub rencistę działalności gospodarczej oraz o wysokości osiąganego z tytułu tej działalności przychodu.

²⁰⁾ Obecnie: kasacji, stosownie do art. 1 pkt 45 i 55 ustawy z dnia 1 marca 1996 r. o zmianie Kodeksu postępowania cywilnego, rozporządzeń Prezydenta Rzeczypospolitej — Prawo upadłościowe i Prawo o postępowaniu układowym, Kodeksu postępowania administracyjnego, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 43, poz. 189), która weszła w życie z dniem 1 lipca 1996 r.

²¹⁾ Ze zmianami wprowadzonymi przez art. 1 pkt 4 lit. a) ustawy, o której mowa w przypisie 5.

²²⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 1 pkt 4 lit. b) ustawy, o której mowa w przypisie 5.

²³⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 1 pkt 4 lit. c) ustawy, o której mowa w przypisie 5.

DZIAŁ VII

Zwrot świadczeń nienależnych, potrącenia i egzekucja ze świadczeń

Art. 48. 1. Osoby, które pobierały świadczenia pieniężne pomimo istnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo ograniczenie ich wysokości, są obowiązane do zwrotu nienależnych im świadczeń, jeżeli były pouczone w formie pisemnej przez organ emerytalny o obowiązku zawiadomienia o tych okolicznościach.

2. Osoba, która pobierała świadczenia pieniężne ustalone i wypłacone na podstawie nieprawdziwych zeznań lub dokumentów albo w innych wypadkach świadomego wprowadzenia w błąd, jest obowiązana do zwrotu nienależnych jej świadczeń.

3. Nie można żądać zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za okres dłuższy niż 12 miesięcy, jeżeli osoba pobierająca świadczenia zawiadomiła właściwy organ emerytalny o okolicznościach powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo ograniczenie ich wysokości, a mimo to świadczenia były jej nadal wypłacane; w pozostałych zaś przypadkach — za okres dłuższy niż trzy lata od daty wydania decyzji.

4. Organ emerytalny może odstąpić od żądania zwrotu nienależnie pobieranych świadczeń w całości lub w części, jeżeli zachodzą szczególnie uzasadnione okoliczności.

Art. 49. Organ emerytalny dokonuje potrąceń ze świadczeń pieniężnych w wysokości i na zasadach określonych w przepisach o *zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin*²⁴⁾, z tym że potrąceniu podlegają również koszty utrzymania osób uprawnionych do świadczeń w domu emeryta wojskowego, na wniosek kierownika tego domu.

Art. 50. Ze świadczeń pieniężnych prowadzi się egzekucję w wysokości i na zasadach określonych w przepisach o *zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin*²⁴⁾, z tym że egzekucji podlegają również koszty utrzymania w domu emeryta wojskowego do wysokości 3/4 miesięcznego świadczenia.

DZIAŁ VIII

Zmiany w przepisach obowiązujących

Art. 51. (pominięty).²⁴⁾

Art. 52. (pominięty).²⁴⁾

DZIAŁ IX

Przepisy przejściowe i końcowe

Art. 53. 1. Osobom, którym w dniu wejścia w życie ustawy przysługują emerytury i renty na podstawie przepisów dotychczasowych, wysokość tych świad-

czeń ustala się na nowo z urzędu, według zasad określonych w ustawie, z tym że:

- 1) emerytury i renty, do których prawo ustalono na podstawie przepisów dotychczasowych, stają się emeryturami i rentami w rozumieniu ustawy,
- 2) wystuga emerytalna żołnierzy zwolnionych ze służby do dnia poprzedzającego dzień wejścia w życie ustawy podlega zachowaniu i traktuje się ją jako okres służby, z zastrzeżeniem pkt 4 oraz przepisów art. 13 ust. 2,
- 3) dotychczasowa podstawa wymiaru świadczeń pieniężnych podlega przeliczeniu na stawki uposażenia obowiązujące w dniu wejścia w życie ustawy w następujący sposób:
 - a) stawki uposażenia zasadniczego z dnia zwolnienia ze służby żołnierza zastępuje się stawkami uposażenia zasadniczego z dnia wejścia w życie ustawy,
 - b) ustala się wskaźnik relacji: sumy miesięcznej kwoty dodatków o charakterze stałym i miesięcznej równowartości nagrody rocznej lub premii do uposażenia zasadniczego z dnia zwolnienia ze służby; wskaźnik ten wyraża się w procentach z zaokrągleniem do setnych części procentu; do ustalenia powyższego wskaźnika przyjmuje się dodatki o charakterze stałym, które stosownie do przepisów o uposażeniu żołnierzy obowiązują w dniu wejścia w życie ustawy,
 - c) odtworzoną kwotę dodatków o charakterze stałym, nagrody rocznej lub premii oblicza się mnożąc przeliczone na dzień wejścia w życie ustawy uposażenie zasadnicze przez wskaźnik wysokości dodatków,
- 4) nie uwzględnia się podwyższeń, o których mowa w art. 15 ust. 2 i 3.

2. Emerytury i renty w wysokości ustalonej stosownie do ust. 1 przysługują od pierwszego dnia miesiąca następującego po miesiącu wejścia w życie ustawy. Realizacja podwyżki następuje nie później niż w ciągu 60 dni od dnia wejścia w życie ustawy.

3. Jeżeli kwota emerytury lub renty ustalona w myśl ust. 1 byłaby niższa od kwoty świadczenia przysługującego na podstawie przepisów obowiązujących do dnia wejścia w życie ustawy, zachowuje się świadczenie w dotychczasowej wysokości do czasu, gdy jego wymiar, ustalony w myśl ust. 1 z uwzględnieniem ust. 4 i 5, przekroczy kwotę dotychczasowego świadczenia.

4. Przy ustalaniu wysokości świadczenia uwzględnia się kwotę świadczenia ze wszystkimi wzrostami i dodatkami, z wyłączeniem dodatków określonych w art. 25 ust. 1.

5. Emerytury i renty, o których mowa w ust. 1, podlegają waloryzacji na zasadach określonych w ustawie.

6. Jeżeli po dniu wejścia w życie ustawy zostanie zgłoszony wniosek o doliczenie nieuwzględnionych

²⁴⁾ Zamieszczony w obwieszczeniu.

dotychczas w wymiarze emerytury okresów składkowych lub nieskładkowych, do ustalenia wysokości emerytury stosuje się przepisy art. 14 i art. 15 ust. 1.

7. (skreślony).²⁵⁾

Art. 54. Osobom, które w związku z art. 13 ust. 2 utraciły prawo do emerytury przewidzianej w ustawie i nie spełniają warunków do zaopatrzenia emerytalnego na podstawie innych przepisów — przysługuje świadczenie w wysokości najniższej emerytury, wypłacanej przez organ emerytalny właściwy według niniejszej ustawy.

Art. 55. Emerytury i renty osób, których świadczenia zostały zrewaloryzowane na podstawie ustawy z dnia 14 grudnia 1990 r. o rewaloryzacji emerytur i rent dla osób, które ukończyły 80 lat, oraz o zmianie niektórych przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym (Dz. U. Nr 92, poz. 540), podlegają obliczeniu na nowo w wysokości i według zasad określonych w art. 53.

Art. 56. Żołnierze zwolnieni ze służby przed dniem wejścia w życie ustawy, którym na podstawie dotychczasowych przepisów prawo do zaopatrzenia emery-

talnego nie przysługiwało, prawa tego nie nabywają również na podstawie niniejszej ustawy.

Art. 57. Osobom uprawnionym do zaopatrzenia emerytalnego na podstawie ustawy, przebywającym na stałe za granicą, przekazuje się świadczenia pieniężne do państw, z którymi zostały zawarte umowy międzynarodowe o wzajemnym przekazywaniu pracowniczych świadczeń emerytalno-rentowych.

Art. 58. Do czasu wydania przepisów wykonawczych przewidzianych w ustawie pozostają w mocy przepisy dotychczasowe, jeżeli nie są sprzeczne z ustawą.

Art. 59. Traci moc ustawa z dnia 16 grudnia 1972 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin (Dz. U. z 1983 r. Nr 29, poz. 139, z 1984 r. Nr 52, poz. 270, z 1985 r. Nr 20, poz. 85, z 1989 r. Nr 35, poz. 190, z 1990 r. Nr 34, poz. 198, Nr 36, poz. 206 i Nr 92, poz. 540, z 1991 r. Nr 94, poz. 422 i z 1992 r. Nr 54, poz. 254).

Art. 60. Ustawa wchodzi w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia²⁶⁾, z wyjątkiem przepisów art. 40 i art. 47, które wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1995 r.

²⁵⁾ Przez art. 9 pkt 4 ustawy, o której mowa w przypisie 8.

²⁶⁾ Ustawa została ogłoszona dnia 26 stycznia 1994 r.